

Talentets by

Liv i kunsten – liv i Aarhus

Rapport fra Billedkunstnerisk Tænketank 2015

BILLEDKUNST-TÆNKETANKEN

Rådmand for Kultur og Borgerservice, Rabih Azad-Ahmad har med udgangspunkt i Aarhus Kommunes tidligere tænketanke på musik-, litteratur- og scenekunstmrådet ønsket at nedsætte en tænketank for billedkunstmrådet.

Tænketankens opgave har været at udarbejde en rapport over billedkunstens udfordringer og muligheder med overvejelser og anbefalinger til Aarhus byråd. Rapporten vil indgå i arbejdet med kulturpolitikken for perioden 2017-2020.

Tænketankens 12 medlemmer er udpeget af Rådmanden.

MEDLEMMER AF BILLEDKUNST-TÆNKETANKEN

Katja Bjørn (Formand for tænketanken): Billedkunstner, cand. mag. religionsvidenskab/kunsthistorie. Medlem af Statens Kunstfonds legatudvalg for billedkunst og kunst i det offentlige rum. Medlem af Udstillingsstedet Spanien 19C.

Jesper Rasmussen: Billedkunstner, tidligere rektor for Det Jyske Kunstakademi.

Lise Skou: Billedkunstner, uddannet fra Whitney Museum of American Art – Independent Study Program og Det Fynske Kunstakademi. BA i kunsthistorie. Bestyrelsesmedlem for BKF og AABKC.

Lars Kiel Bertelsen: Lektor, Phd. Kunsthistorie, Aarhus Universitet. Redaktør af kunstitidsskriftet ARK.

Lise Pennington: Overinspektør på ARoS, Mag. art Kunsthistorie.

Michael Roloff: Leder af udstillingsstedet Piscine, leder af Teoretiske Tirsdage. Uddannet i visuel kommunikation fra Designskolen Kolding og Mediekunst Zürich Universitet.

Kim Grønborg: Billedkunstner. Leder af Udstillingsstedet Spanien 19C. Formand for bestyrelsen for AABKC.

Julie Stavad: Billedkunstner, uddannet fra Det Jyske Kunstakademi.

Joaquin Zaragoza: Billedkunstner, uddannet fra Det Jyske Kunstakademi.

Anders Visti: Billedkunstner, forlægger, uddannet fra Det Fynske Kunstakademi.

Ole Bak Jakobsen: Billedkunstner, redaktør kunsten.nu, Mag. art Kunsthistorie.

Charlotte Fogh: Indehaver Charlotte Fogh Gallery, Mag. art Kunsthistorie.

4 Intro

Aarhus skal være det kunstneriske talents by

6 Talent

BGK på ungdomsuddannelserne

8 Uddannelse

Opgrader Det Jyske Kunstakademi – fasthold afgangsstuderende

10 Produktion

Et selvorganiseret kunstnerhus

12 Præsentation

Den Åbne Udstilling på Godsbanen

14 Netværk

Aarhus Billedkunstcenter og Art Weekend Aarhus

16 Byudvikling

Kunst som udvikling af erhvervsliv

18 Outro

Vision og resumé af anbefalinger

Billedkunsten har særlige rammebetingelser, der adskiller sig fra de andre kunstarter. Billedkunstnere opererer for det meste som selvstændige enkeltmandsfirmaer. Der findes stort set ikke et løn-arbejds-marked for billedkunstnere, de er ikke engageret i ensembler eller institutioner som fx. musikere eller skuespillere. Selv om de kommercielle muligheder sjældent står mål med de kunstneriske ambitioner, arbejder billedkunstnere alligevel, og de søger derhen, hvor der er en tilstrækkelig mængde andre gode billedkunstnere og et levende miljø med gode udstillings- og værkstedsmuligheder.

Der er ingen tvivl om, at billedkunsten er blevet mere synlig og bedre profileret i Aarhus de sidste 15 år. Transformeringen af Aarhus Kunstmuseum til et stort udbygget AROS, opgraderingen af Kunstbygningen til Kunsthall Aarhus og flere levedygtige, kommercielle gallerier er gode eksempler på denne udvikling. Et folkeligt tilløbsstykke som Sculpture by the Sea ligeså.

Men ikke alt er fulgt med den positive udvikling. Tænketanken har givet det aarhusianske kunstliv et grundigt servicetjek, og der er især et område, som trænger til et løft: Det producerende kunstmiljø.

LEVENDE KUNSTMILJØ - LEVENDE BY
Et stærkt producerende kunstliv i Aarhus smitter af på hele kulturlivet; byen bliver simpelthen kulturelt mere interessant at besøge, bo og arbejde i. Et skabende kunstliv medvirker til større kulturel mangfoldighed og refleksion, hvilket er en vigtig demokratisk faktor i nutidens komplekse samfund.

Et stærkt producerende kunstliv matcher godt med byens selvforståelse. Aarhus har nemlig en stærk kulturpolitisk tradition for, at byen selv skal kunne producere kunst og kultur, og ikke kun præsentere store navne udefra. For 15 år siden udviklede Aarhus Kommune en kultur-

politisk handlingsplan, der hed Vækstlag og Flagskibe. I dag må vi konstatere, at mens det er gået godt for flagskibene, så har vækstlaget ikke de betingelser, der skal til for at sikre det en tilsvarende succes.

Oprettelsen af Kunstrådet og Aarhus Billedkunstcenter er positive tiltag, men de er ikke tilstrækkelige. Godsbanen er stort tænkt, men tilgodeser ikke billedkunstmiljøet. I dag er situationen den, at den kunstneriske fødekæde ikke fungerer optimalt, at de studerende fra Det Jyske Kunstakademi og den øvrige talentmasse forlader byen efter endt uddannelse, og at det udøvende kunstnermiljø mangler den dynamik og det kvalitetsløft, som nye talenter kunne tilføre.

Tænketanken anbefaler derfor, at man har modet til at foretage et helhjertet sats:

Gør Aarhus til Talentets By!

At gøre Aarhus til Talentets By betyder, at man arbejder målrettet på at skabe grobund for attraktive, kunstneriske produktionsmiljøer og netværk i Aarhus, som er i stand til at fastholde og tiltrække de bedste kunstneriske talenter, og at Aarhus Kommune tager teten som innovativ first-mover, der formår at tænke kunsten på nye og tidssvarende måder – helt ind i sine udviklingsplaner og samarbejdsrelationer med regionens erhvervsliv.

AROS: En af de lokale kunstinstitutioner, der er vokset mest den senere årrække og som fortsætter sin udvikling med bygningseks-pansion de kommende år. En institution, der afgjort er med til at markere Aarhus som en betydelig skandinavisk kulturby. →

Aarhus – det kunstneriske talents by

For en begrænset investering vil man få rigtig meget igen. Får man skabt virkelig dynamiske, selvorganiserende og højqualitative kunstmiljøer, får man samtidig skabt et brand med uanede potentialer. Tænk hvis afgangsstuderende fra kunstakademier i Düsseldorf, Bergen eller København så Aarhus som reel mulighed efter endt uddannelse. I en by af Aarhus størrelse vil det have en kæmpe effekt.

Hvis Aarhus også skal markere sig som international kulturby efter Kulturhovedstadsåret 2017, er et fortsat skabende kunstliv en uomgængelig nødvendighed.

HVAD SKAL DER TIL?

Tænketanken har analyseret det aarhusianske kunstmiljø og kommer i nærværende rapport med en række forslag til, hvad der skal til: Anbefalingerne følger den billedkunstneriske fødekæde indenfor det producerende kunstliv og går fra talent og uddannelse over produktionsfaciliteter og præsentation til netværk og erhvervssamarbejder. Anbefalingerne bør derfor læses i en sammenhæng og alle ses som delelementer i besvarelsen af det overordnede spørgsmål, der har været styrende for tænketankens arbejde:

Hvordan tiltrækker og fastholder Aarhus kunstneriske talenter, så byen kan blive kunstnerisk selvproducerende med billedkunstnere på højeste professionelle niveau?

BGK ESBJERG: Her på studietur til Berlin (2014), årgangene på tværs. De tilknyttede talenter inviteres hvert år på udlandsophold hvor gruppen i år gæstede Venedig Biennalen. →

BGK på ungdomsuddannelserne

DEN KREATIVE OG KULTURELLE UNGDOMSUDDANNELSE er et uddannelsesforslag, der blev afvist i december 2014 af Uddannelsesministeriet. Projektet er funderet på tanken om en treårig erhvervs-gymnasial uddannelse, der på lige fod med andre gymnasiale uddannelser i Danmark (STX, HF, HTX og HHX), kvalificerer til videre uddannelsesforløb. Uddannelsens sigte er at facilitere de unges læring indenfor kunst, kultur, innovation og kreativitet. Det ambitiøse projekt rummer mange spændende tanker omkring pleje og udvikling af kreativt kunstnerisk talent.

ET KUNSTNERISK PERSPEKTIV

Sikring af vækstlaget er afgørende for billedkunsten og kulturlivet, ligesom det er det for elitesporten. Derfor er det afgørende at styrke billedkunstens samspil med ungdomsuddannelserne, fordi det er i disse år, de unge voksnes identitet formes. Her får man impulser og oplevelser, som man begynder at kunne se i et professionelt perspektiv, dvs. som faglige interesser, der kan dyrkes som andet og mere end 'leg' eller 'kreativ udfoldelse'.

SKAB BGK-TILBUD

Det forudsætter imidlertid, at man har muligheden. Byer som Aalborg, Esbjerg, Sønderborg og Horsens har uddannelses tilbud, der specifikt henvender sig til unge voksne med billedkunstneriske interesser, fx BGK-tilbud (Billedkunstnerisk Grund Kursus). Modellerne er forskellige rundt om i landet, og erfaringerne er generelt gode: kursisterne gennemfører en

3- eller 4-årig gymnasial ungdomsuddannelse sideløbende med et billedkunstnerisk kursusforløb, der gør det muligt for mange af dem at blive optaget på videregående kunstneriske uddannelser eller på anden måde forfølge deres professionelle interesse for området.

Aarhus har en række gymnasiale tilbud inden for musikområdet (MGK – Musikalsk Grund Kursus), men mangler et systematisk og kvalitativt tilbud inden for billedkunstområdet. **Vi ønsker os en 'TeamDanmark-ordning' for den kunstneriske talentmasse.**

GEVINSTERNE

Gevinsten ved oprettelsen af sådanne tilbud er dobbelt: Dels hæver man indgangsniveauet på de kunstneriske og design-orienterede uddannelser (kunstakademier, arkitektskoler, design- og medieskoler), dels uddanner man et vidende og kvalificeret publikum til kulturlivet,

fordi dét, man er blevet glødende interesseret i som ung, ofte bliver til livslange interesser, man dyrker som publikum og kulturkonsument.

Samtidig viser erfaringer fra en række byer, at kreative ungdomsuddannelsesmiljøer med en klar kunstnerisk profil stimulerer til iværksætteri blandt de unge, der resulterer i skabelsen af nye små og mellemstore virksomheder (SMV'er).

Aarhus har potentialet til at etablere billedkunstneriske uddannelses tilbud af virkelig høj kvalitet til ungdomsgruppen. Byen huser både kunstskoler, kunstakademi, museer (ARoS), udstillingssteder (Kunsthal Aarhus m.fl.), kunstvidenskabelige uddannelser (Kunsthistorie, AU), AABKC (Aarhus Billedkunstcenter), samt en bred vifte af kulturelt interesserede gymnasiale ungdomsuddannelser.

ANBEFALING 1

Aarhus Kommune etablerer et BGK-tilbud, i samarbejde med de kulturproducerende miljøer og udvalgte ungdomsuddannelser, rettet mod minimum 100 elever årligt. Et sådant tiltag kræver kunstnerisk / administrativ ledelse, lokaler samt et antal fastansatte kunstnere.

En markant opgradering af Aarhus Billed- og Medieskoles talentlinje kunne være et sted at starte.

ANBEFALING 2

Aarhus Kommune fortsætter sin støtte til etablering af en selvstændig kunstnerisk og kreativ ungdomsuddannelse – evt. i form af en national Kunstnerisk-kreativ Forsøgsskole placeret i Aarhus-området i forlængelse af KKK-projektet (Den Kunstneriske og Kreative Ungdomsuddannelse).

Opgrader Det Jyske Kunstakademi – fasthold afgangsstuderende

DET JYSKE KUNSTAKADEMI: DJK er en 5-årig, videregående uddannelse til professionel billedkunstner. Akademiet er en selvejende institution, der årligt modtager driftsstøtte på ca. 2,5 mio kr. fra Aarhus Kommune og 1 mio kr. fra Kulturministeriet. Akademiet har 40 studerende og 5 fastansatte deltidslektorer. (Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstskoler modtager årligt 37 mio kr. i driftsstøtte fra Staten, har ca. 160 studerende og 30 faste professorer/lektorer/undervisere).

Der findes andre billedkunstneriske uddannelser i Aarhus. De er dog ikke videregående eller statsanerkendte, men fungerer under Folkeoplysningsloven, som fx. Aarhus Kunstakademi.

KUNST- OG DESIGN-HØGSKOLEN I BERGEN: Med 180 studerende, et højt fagligt niveau, gode værkstedsfaciliteter, udstillingsrum og auditorier spiller Kunst- og designhøgskolen en væsentlig rolle i Bergen, der samtidig rummer et utal af udstillingssteder, drevet af de unge kunststuderende. Bergen er et godt eksempel på en by, hvor unge kunstnere strømmer til pga. det gode uddannelsesstilbud, som markerer sig internationalt med tiltrækkende undervisere, forskere og studerende. Bergen er ung, dynamisk og kulturelt livlig, selv om den er mindre end Aarhus og ligger langt fra Europas metropoler.

BYENS KUNSTFAGLIGE MOTOR

Det er vitalt for det producerende kunstliv og for udviklingen af hele den kunstneriske dynamik i Aarhus, at man har en videregående uddannelse, der formår at tiltrække det kunstneriske talent og få det uddannet til et højt professionelt niveau. Uddannelse er det centrale omdrejningspunkt i det producerende vækstlag. Derfor er det afgørende, at byen efterfølgende formår at fastholde nogle af de dimitterende kunstnere.

Det er lykkedes Det Jyske Kunstakademi (DJK) at udvikle og opretholde et fagligt højt niveau, der tiltrækker danske såvel som internationale studerende. Akademiet er uden tvivl den institution, der i sig selv tiltrækker den største mængde billedkunstnerisk talent til byen. **DJK er en uundværlig del af den kunstneriske fødekæde i byen, da det udgør den kunstfaglige motor, der løfter alt det andet op på et højere niveau.** DJK har som den eneste institution potentiale til at løfte et talent op til et niveau, der er relevant for kunstmuseet ARoS.

Et stærkt kunstakademi vil føre til et stærkt og mere profileret kunstliv i Aarhus. **Et stærkt kunstakademi vil være et flagskib for kunstens talent, ligesom ARoS i dag er flagskib for kunstens publikum.**

BRING DJK PÅ OMGANGSHØJDE

Med en så central og afgørende betydning er det derfor vigtigt, at DJK får løst sine alvorlige problemer med dårlig økonomi og mangelfulde faciliteter.

ET OMDREJNINGSPUNKT

Aarhus er en uddannelsesby med videregående uddannelser af international høj klasse indenfor alle fagområder, men på billedkunstområdet er DJK i en ressourcemæssig undtagelsestilstand. DJK er en undtagelse fra reglen om, at videregående uddannelse er Statens ansvar, og som den eneste videregående uddannelse er DJK drevet af Aarhus Kommune som hovedbidragsyder. Det bevirker, at DJK modtager 10 gange mindre driftsstøtte end Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstskoler i København, og at DJKs lokaler og faciliteter er mangelfulde og uhensigtsmæssige. Det sætter altsammen store begrænsninger for akademiets faglige ambitioner og udadvendte virkekraft.

Dermed er DJK ikke ressourcemæssigt på omgangshøjde med byens tilsvarende uddannelses- og kulturinstitutioner – eksempelvis Arkitektskolen, Musikkonservatoriet, Universitetet eller ARoS – institutioner, akademiet gerne samarbejder mere med, end det er muligt i dag. Og heller ikke ressourcemæssigt på omgangshøjde med kunstakademierne i Bergen, Trondhjem, Gøteborg og Malmø, hvor man alle steder har fuldt statsstøttede kunstakademier.

Staten begrunder situationen med, at DJK er etableret på lokalt initiativ, og derfor ønsker man ikke at overtage ansvaret. Men hvorfor kan DJK ikke transformeres til et nationalt anliggende, akkurat som det i tidens løb er sket med byens øvrige kulturinstitutioner?

I Aarhus bør der være et stærkt kunstakademi, som på nationalt plan udgør et reelt alternativ, og som kan gå i dialog med Det Kgl. Danske Kunstakademi i København (på samme måde som Arkitekt-skolen Aarhus gør i dag), og som på internationalt plan kan markere sig i kraft af sin faglige profil og specialisering som et af Nordens mest prægnante kunstakademier.

Tænketanken anbefaler, at Aarhus Kommune må arbejde proaktivt på at få Staten til at tage ansvaret for driften af DJK.

FASTHOLD AFGANGSSTUDERENDE

Ligeledes må det være af højeste prioritet at arbejde på at fastholde nogle af DJKs afgangsstuderende i byen. I dag uddanner vi top-professionelle kunstnere i Aarhus – hvorefter de rejser til Berlin eller København! Hvis Aarhus ønsker at styrke et producerende kunstmiljø, som er på nationalt og internationalt niveau, ligger nøglen her! Det kvalitative løft, som netop disse kunstnere kunne tilføre byen, kan næppe overvurderes.

Der kan derfor med fordel skabes nogle særligt gunstige produktionsbetingelser i Aarhus, som kan være attraktive for afgangsstuderende fra DJK såvel som fra andre nationale eller internationale kunstakademier.

Her anbefales at iværksætte en dialog mellem Aarhus Kommune, DJK, de studerende, Aarhus Billedkunstcenter og andre interessenter om, hvordan man bedst fastholder og tiltrækker flere unge kunstnere fra DJK og andre kunstakademier.

ANBEFALING 3

Aarhus Kommune skal arbejde proaktivt for at Staten overtager det fulde ansvar for Det Jyske Kunstakademis økonomiske drift. Det bør være en af prioriteringerne i Aarhus Kommunes samarbejde med Kulturministeriet. Aarhus Kommune fortsætter støtten til forbedring af Det Jyske Kunstakademis uhensigtsmæssige lokaler og manglende faciliteter.

ANBEFALING 4

Aarhus Kommune starter en dialog omkring skabelsen af et attraktivt produktionsmiljø med DJK, de studerende, AABKC og andre interessenter. Målet er at fastholde de studerende fra DJK i Aarhus og tiltrække nyuddannede fra andre akademier.

LEIPZIGER BAUMWOLLSPINNERE: Tidligere industrikvarter, der idag danner ramme for kunstnerværksteder, cafeer, udstillingsplatforme o.lign. Har siden 2001 været kulturproducerende enhed med mottoet: From cotton to culture. →

Andre Europæiske kunstnerhuse: Kunstlerhaus, Bremen; Fabrikken for Kunst og Design, København; Gängeviertel, Hamborg; Metelkova, Slovenien.

Et selvorganiserende kunstnerhus

Hvad har Aarhus i dag?

DEN BLÅ HEST OG MATERIELGÅRDEN: I øjeblikket har Aarhus Kommune to værkstedsområder for billedkunstnerisk produktion i Højbjerg, nemlig Den Blå Hest på Oddervej og Materielgården på Axel Gruhns Vej. Disse faciliteter er velfungerende tilbud til den mere etablerede del af miljøet og rummer både efteruddannelse og netværksaktiviteter for billedkunstnere. Tænk tanken anbefaler at bevare disse tilbud.

GODSBANEN tilbyder kun i meget begrænset omfang produktionsfaciliteter til afgrænsede projekter, og er pga. rummenes indretning, husregler og begrænsede åbningstider helt uegnet som seriøst produktionssted for den professionelle billedkunst.

Eksempler på selvorganisering

INSTITUT FOR (X): som på mange måder profilerer Aarhus langt stærkere end Godsbanen.

SLAGTERIET I HOLSTEBRO: I Holstebro har man givet nøglerne til det nedlagte slagteri til to unge kunstnere (en af dem uddannet fra DJK), som initierer et åbent produktionsmiljø, arrangementer, workshops, laboratorie-tilstande og meget andet på stedet. Projektet nyder stor national bevågenhed.

Kunstnerstyrede udstillingssteder i København: En underskov af 40-50 forskellige kunstnerstyrede udstillingssteder har i mange år skabt en ung og dynamisk kunstscene.

KUNSTPRODUCERENDE BY

For at revitalisere den kulturpolitiske tradition for, at Aarhus er en by, hvor der produceres kunst, er det vigtigt at arbejde målrettet på at etablere et differentieret udbud af attraktive kunstneriske produktionsmiljøer i byen.

Kunstneriske produktionsfaciliteter gør byområder attraktive for borgerne, fordi de tilfører bybilledet alternative visuelle udtryk og stimulerer til kreativ vækst også indenfor andre erhverv. Velkendte lokale eksempler er Mejlgade og Vestergade, der begge er blomstrende bymiljøer, der rummer en bred palette af både produktionsmiljøer, udstillingssteder, restauranter og småhandel. Dér, hvor nogen skaber noget, får man et stærkt miljø! **Produktionsmiljøer kan derfor bruges aktivt som byudviklingsredskab, sådan som vi kender det fra området omkring Institut for (X), der som bekendt nu synger på sidste vers.**

ET KUNSTNERHUS

Med afsæt i de gode erfaringer fra Institut for (X) og med inspiration fra især en række tyske byer anbefales det at der etableres et kunstnerhus med et større antal værkstedsfaciliteter under ét tag. Det kunne for eksempel være de endnu ikke anvendte dele af det gamle Amts-

sygehus eller et andet bygningskompleks i den ældre bygningsmasse. Et rustikt, fleksibelt sted, hvor der er mulighed for armbevægelser og selvstændige initiativer.

For at det kan lykkes at skabe et dynamisk kunstnerhus, er to forhold vigtige. For det første skal det være billigt, for vækstlagets kunstnere søger derhen, hvor de billige muligheder er. For det andet må stedet udvikles, styres og drives af kunstnerne selv. **Alle erfaringer viser, at der, hvor det virkelig lykkes at skabe dynamik, er når ansvar, initiativ og ideer er i hænderne på de kreative miljøer selv.**

FLEKSIBLE OG DYNAMISKE RAMMER

Tænk tanken forestiller sig et åbent hus, som understøtter initiativer på kryds og tværs af alder, erfaringer, netværk og kunstneriske former, og som samtidig går i dialog med den nære og fjerne omverden med eksempelvis residency programmer, workshops, midlertidige udstillingsplatforme, samarbejdsprojekter med musikere eller teatergrupper, en kunstnerdrevet café mm.

Et Kunstnerhus skal fungere som en aktiv ressource for byen, og man må godt være ambitiøs og tænke stedet som et trækplaster for internationale kunstnere og kuratorer, som

kommer til Aarhus for at møde et professionelt kunstnerisk produktionsmiljø, hvor der virkelig sker noget. Det vil være til gavn for hele Aarhus og en stærk fortælling om byen, at man her er i stand til at understøtte ny og kvalitativ kunstnerisk produktion. Erfaringer fra europæiske storbyer viser, at sådanne initiativer bidrager positivt til hele oplevelsen af byen.

ANBEFALING 5

En større ældre bygning omdannes til et selvorganiserende kunstnerhus med værkstedsfaciliteter for professionelle billedkunstnere. Stedet skal i særlig grad sigte på at tiltrække det kunstneriske talent. Nyuddannede kunstnere fra DJK i samarbejde med allerede etablerede kunstnere udvikler stedet og formulerer dets strukturer og indhold.

ANBEFALING 6

Der indgås et tæt samarbejde med Space Makers, der pt. arbejder på kortlægning af tomme kommunale bygninger. Vi ser muligheder for midlertidig anvendelse af disse til kunstnerværksteder, projektrum, udstillinger mm. Et midlertidig lejemål af en større bygning i to til tre år kunne være en frugtbar prøveperiode, hvor man kan eksperimentere og udvikle erfaringer for et kunstnerhus.

GODSBANEN / RÅ HAL: Byggeriets største produktionslokale, der oftest anvendes til markeder af forskellig karakter. Anvendelsesplanen for de knap 1.300 m² kan med fordel gentænkes og om muligt bane vejen for en dedikeret udstillingsplatform á la Den Åbne Scene. →

Den Åbne Udstilling på Godsbanen

UDSTILLINGSSTEDET KUNSTNERNES HUS: Igennem næsten tyve år fra 1987 til 2005 støttede Aarhus Kommune Kunstneres Hus i Saltholmsgade. Det var sammen med Kunstbygningen i Mørksgade det foretrukne udstillingssted for billedkunstnerne i Aarhus. Begge steder var drevet af foreninger som åbne, kunstnerstyrede udstillingssteder, hvor man kunne ansøge om at udstille og blive udvalgt af en komité bestående af kunstnere og kolleger, der sammensatte udstillingerne. Men med fusionen af Kunstneres Hus og Kunstbygningen i 2005 – og den senere opgradering til Kunsthall Aarhus med kunstfaglig kuratorstyring – er begge disse muligheder forsvundet for kunstnerne.

SYNLIGGØR BILLEDKUNSTMILJØET
For at styrke sin kulturproducerende identitet må det være centralt, at Aarhus får synliggjort, hvad byens kunstnere kan tilbyde offentligheden. Det vil derfor være en god ide at etablere et fast kunstnerstyret udstillingssted, hvor vækstlaget og de professionelle kunstnere kan eksponere byens kunstneriske mangfoldighed. **Der findes i dag mindre, kunstnerstyrede udstillingssteder, som alle gør det godt indenfor særlige dele af kunstscenen, men der er behov for et mere etableret udstillingssted for en bredere del af vækstlaget.**

DEN ÅBNE UDSILLING I DEN RÅ HAL
Det mest oplagte vil være et modstykke til den Åbne Scene på Godsbanen: Den Åbne Udstilling! Ligesom den Åbne Scene skal den Åbne Udstilling basere sig på ansøgninger og have en jury (bestående af billedkunstnere) til at vurdere ansøgernes kunstnerisk kvalitet, og den skal drives af Aarhus Billedkunstcenter, som i så fald skal have de fornødne ekstra ressourcer til at gøre det. Driftsomkostningerne vil være begrænsede.

Selve udstillingsrummet kan placeres i Den Rå Hal som en udbygning i forlængelse af spillestedet Radar med en tribune på taget af rummet, så Den Rå Hal får et nyt arkitektonisk element, uden at det samlede areal bliver formindsket.

Denne løsning vil også være stærkt til gavn for Godsbanen, som i forvejen har to teatre og et spillested, men helt fejlagtigt ikke et udstillingssted. Den Åbne Udstilling vil blive et samlingspunkt for billedkunstnerne, der vil manifestere sig langt bedre på Godsbanen end tilfældet er i dag med arbitrære op-hængninger i problematiske gangarealer. Udstillingsstedet vil desuden fungere som et tilbud for publikum i dagtimerne, hvor der ellers ikke sker meget, da Godsbanens andre publikumsrelaterede begivenheder på teatrene og spillestedet for det meste sker om aftenen.

KUNSTNERISK MANGFOLDIGHED
Aarhus har kunstmuseet AROs og kunsthallerne Kunsthall Aarhus og Galleri Image, men der mangler et udstillingssted for vækstlaget og de erfarne, professionelle kunstnere, der ikke følger den gældende dagsorden, som bestemmer, hvad der skal vises på de kuratorstyrede udstillingsinstitutioner og i de kommercielle gallerier.

Det er sundt for udviklingen af det kunstneriske miljø, at byens udstillingsliv mainstreames, og man går glip af den kunstneriske mangfoldighed, der findes rundt om det særligt udvalgte og højt-eksponerede, som udgør det meste af det, der vises. Aarhus har flere kunstnere, der arbejder på et højt kunstnerisk niveau, og der må hele tiden gøres tiltag for at fastholde dem i byen, så den samlede kreative masse er størst mulig.

ANBEFALING 7

Aarhus Kommune opretter et åbent udstillingssted tilsvarende Den Åbne Scene på Godsbanen. Udstillingsstedet Den Åbne Udstilling bliver målrettet vækstlaget og de professionelle kunstnere og bør ledes af Billedkunstcentret gennem ansættelse af en person i en ny stilling som daglig leder. Udstillingerne skal udvælges fra ansøgninger, der bedømmes af en kunstnerjury. Udstillingsrummet, en tilpas stor white cube der let kan mørklægges, etableres i den Rå Hal.

ART WEEKEND AARHUS er et netværks-
skabende organ, der årligt er sammen-
trækningskræft for lokale kunstnere og ud-
stillingsplatforme i Aarhus. Kunstfestivalen
afvikles i 2016 for 5. gang og har etableret
sig som en weekend hvor mange af byens
aktører målretter deres arbejde. →

Aarhus Billedkunstcenter og Art Weekend Aarhus

AIR BERLIN

1. september 2014 var start-
skuddet på det frugtbare
samarbejde mellem Aarhus
Billedkunstscenter og den
 århusianske ejendomsudvikler,
Jørn Tækker. I knapt halvandet
år har billedkunstnere fra hele
regionen haft mulighed for at
søge om arbejdsophold i en
af Europas førende byer for
kunstnerisk produktion, Berlin.
Særligt ved denne mulighed
er de simple og fleksible
rammer for ansøgning, hvor
der stilles enkle krav og
hvor udvælgelsesprocessen
håndteres indenfor få uger.
Dette samarbejde tilgodeser
kunsten i bred forstand og
fungere som et glimrende
springbræt for udviklingen
af kunstnerisk talent.

BEHOV FOR NETVÆRK

Billedkunsten har ligesom de øvrige
kunstarter behov for institutioner
og platforme, der understøtter net-
værksdannelse mellem de udøvende
kunstnere og formidlere, publikum,
gallerier, erhvervsliv og andre inte-
ressenter. Men billedkunsten har et
ekstra behov herfor, fordi den typisk
er individuelt organiseret (i modsæt-
ning til de performative kunstarter,
der ofte organiseres kollektivt om-
kring bands, orkestre, teatre osv).

To nyere og meget lovende tiltag
i billedkunstmiljøet i Aarhus er
Aarhus Billedkunstcenter (AABKC)
og Art Weekend Aarhus.

AARHUS BILLEDKUNSTCENTER

AABKC er en lille enhed med et
beskedent personale, men fungerer
på trods heraf som et samlings-
punkt, der både forbinder det
lokale med det internationale, de
unge med de gamle, kunstnere
med kunsthistorikere og til-
flyttere med lokale aarhusboere.

AABKC har i løbet af sin korte leve-
tid allerede igangsat en lang række
værdifulde initiativer: Rådgivning
og efteruddannelse af billedkunstne-
re, ansøgningshjælp, karrierevejled-
ning, netværksskabelse, modtagelse
af udenlandske artists in residence i
Aarhus og administration af Tækker

AIR BERLIN residency-ordningen
for århusianske kunstnere i Berlin.
På den måde er AABKC allerede et
samlingspunkt og en ressource for
billedkunstmiljøet i regionen.

AABKC samarbejder med de øvrige
kunstneriske centre placeret på
Godsbanen og andre steder i byen
og er således en vigtig brik i det
puslespil, der binder det kunstneri-
ske og kulturskabende miljø i byen
sammen. Men centret er underbe-
mandet. AABKC har potentiale til at
udvikle sig yderligere. **Tænk tanken
vurderer, at specielt samarbejdet
med DJK om at skabe et mere
attraktivt miljø for de kunstne-
riske talenter samt arbejdet med
at udvikle nye typer af samarbej-
der mellem kunst og erhverv er
væsentlige områder.** Desuden ligger
også styrkelsen af de internationale
kontakter i naturlig forlængelse af
centerets aktiviteter. Det handler om
at få italesat Aarhus som et interna-
tionalt kunstnerisk miljø.

PROFESSIONELLE RAMMER

En anden væsentlig rolle for AAB-
KC vil være at binde aktiviteterne
på Godsbanen bedre sammen med
billedkunstmiljøet. **Det kræver et
godt udstillingssted på Godsbanen,
der i øjeblikket fuldstændig savner
professionelle rammer for fremvis-
ning af billedkunst.**

Der er bred enighed om, at AABKC
er et vigtigt og helt centralt organ
for billedkunstmiljøet i Aarhus. Men
for at centret kan fungere optimalt
og være mere udadvendt, er det nød-
vendigt med ekstra ressourcer.

ART WEEKEND AARHUS

Art Weekend Aarhus er et initiativ,
der på kort tid er vokset, og som
forbinder og synliggør kunstlivets
forskellige aktører med et festival-
program, der spænder fra ARoS til
små kunstnerstyrede initiativer.
Samtidig skaber Art Weekend Aar-
hus kontakt til den internationale
kunsts scene i form af et omfattende
besøgsprogram, hvor en række
internationale kuratorer gæster byen
og etablerer frugtbare kontakter til
byens kunstnere og institutioner.

Art Weekend Aarhus er – om
ikke en publikumsmagnet som
Sculpture by the Sea – så dog godt
besøgt trods et minimalt budget.
**Samtidig er Art Weekend Aarhus
en vigtig netværksbegivenhed
for de forskellige aktører på den
 århusianske kunsts scene, fordi
den netop stiller skarpt på Aarhus
som kunstproducerende by. Art
Weekend Aarhus rummer et stort
potentiale og bør understøttes.**

ANBEFALING 8

Aarhus Kommune afsætter ekstra ressourcer
til AABKC i form af minimum én ekstra fast
stilling, der sikrer at stedet fortsat kan udvikle
aktiviteterne. Der er behov for manpower og
stabilitet, altså faste ansættelser. AABKC
tildeles en pulje af frie 'seed-money', som i
form af små, ubureaukratiske bevillinger kan
uddeles til fx kunstneres udlandsrejser, del-
tagelse i efteruddannelse mv.

ANBEFALING 9

Aarhus Kommune understøtter Art Weekend
Aarhus som er et tiltag, der allerede giver byen
national og international synlighed på det kul-
turelle landkort. Festivalen har potentialet til
at blive en endnu vigtigere begivenhed, der kan
gøre byen attraktiv for alle aktører, herunder
også de kunstneriske talenter.

Kunst som udvikling af erhvervsliv

Eksempler på samarbejder

MARIE MARKMAN / TÆKKER GROUP: Billedkunstner og landskabsarkitekt Marie Markman er ansat hos Tækker Group i forbindelse med udviklingen af et nyt byområde ved navn Nye i det nordlige Aarhus. Markman bringer sin kunstneriske faglighed ind i samarbejdet, hvor man er i gang med at udvikle en hel ny type landskab mellem husene. Et landskab med fokus på fællesskab, biodiversitet, regnvandshåndtering, dyr, kunst, spiselige planter, æstetik og overdrevsbeplantninger på parkeringspladserne – blandt andet!

BALLERUP KOMMUNE / CAI-ULRICH VON PLATEN: Som kunstkonsulent i Ballerup Kommune er kunstner Cai-Ulrich von Platen ansat til at skabe de bedste betingelser for mødet mellem kommunen og kunsten. Kommunen kan trække på kunstnerens ekspertise og fremsyn, og på den måde få langt bedre adgang til og udbytte af alle kunstens potentialer. Det betyder nye græsgange for kunsten – og nye udviklingsområder for kommunen.

ET BREDERE KUNSTBEGREB

Billedkunstnere ernærer sig traditionelt som selvstændige ved i enkeltmandsvirksomheder at sælge deres kunstværker eller ved projektansættelser i forbindelse med større udsmykningsarbejder.

Billedkunsten har imidlertid de sidste 15-20 år i stigende grad vendt sig mod et bredere kunstbegreb, hvor man ikke kun sælger fysiske værker, men også kunstneriske processer. Mange kunstnere har på den måde igangsat sociale forandringer i fx. boligområder, organisationer og virksomheder.

Denne udvikling gør, at billedkunsten i dag kan tilbyde sin særlige kreativitet, praksis og tænkning til nye typer samarbejder mellem kunst, erhvervsliv og kommune.

OMVEJ MOD VÆKST OG VELFÆRD

Aarhus Kommune er, ligesom andre store byområder, udfordret af problemer med infrastruktur, byplanlægning, klimatilpasning, sundhed og kulturel integration. Mange af disse problemer har vist sig umulige at løse hensigtsmæssigt ad traditionelle veje, der typisk adresserer udfordringerne 'lineært' (den kortest mulige vej fra problem A til løsning B), mens **kunsten kan tilbyde 'kreative omveje', der gør det muligt at få øje på andre løsninger og muligvis bedre løsninger, man slet ikke vidste eksisterede!** Kunsten kan med andre ord tilbyde en specifik innovationskraft, man ikke finder mage til andre steder. Det kunne både kommunen og regionens virksomheder blive meget bedre til at udnytte.

Mange af de store udfordringer arbejdes der allerede med i dag i partnerskaber mellem offentlige og private virksomheder og med det mål at opnå borgerinddragelse, social samskabelse og 'collaborative impact'. I disse partnerskaber bør kunsten medtænkes i langt højere grad, end det sker i dag.

MØDET MELLE KUNST OG ERHVERV

Det forudsætter imidlertid, at parterne nærmer sig hinanden: Kunstnerne må orientere sig imod projekternes eller virksomhedernes virkelighed, herunder deres økonomisk bestemte rationaler, ligesom virksomhederne eller projekterne må indstille sig på, at hvis man køber en kunstners ydelser, er man sikker på at få noget andet end man forventede! Vestas, Lego, Novo Nordisk og andre store, innovative virksomheder, som satser på også at leve om 20 år, har allerede indstillet sig på dette, mens en række små og mellemstore virksomheder formodentligt har brug for rådgivning om, hvordan den kunstneriske innovation kan tænkes ind i en virksomhed.

Aarhus Kommune kan bidrage til denne udvikling ved en række strukturelle tiltag, som samtænker erhvervsudvikling og kulturpolitik. **Der er derfor behov for, at kommunens forskellige magistrater og afdelinger samarbejder, og der er behov for et kommunalt skift i mind-set og forståelse af, hvad kunst (også) kan.**

ANBEFALING 10

Aarhus Kommune integrerer kunstneriske processer i alle sine udviklingsplaner og projekter, og ansætter kunstnerisk ekspertise til at matche byens kunstnere med større og mindre udviklingsprojekter.

Aarhus Kommune etablerer derfor løbende stillinger de næste 10 år i partnerskaber med regionens erhvervsliv, som kunstnere kan søge, hvor kunstneren indgår som innovativ sparringspartner i diverse projekter hos virksomhederne. Stillingerne udvikles i samarbejde med de pågældende virksomheder og Aarhus Kommunes erhvervsafdeling.

ANBEFALING 11

Aarhus Kommune sætter en visionær dagsorden i forhold til erhvervsudvikling og kultur ved at udvide 1%-ordningen til en 1,5% ordning – og lader ordningen omfatte større anlægsarbejder, således at kunst systematisk indtænkes og integreres heri.

DET JYSKE KUNSTAKADEMI: Den velkendte facade med den orange dør. Den gamle bygning, som fortsat danner base for byens professionelle kunstneriske uddannelses miljø. En bygning med en stærk placering, men også en skrantende tilstand. →

Vision og resumé af anbefalinger

Tænkertanken har også diskuteret

KUNSTRÅDET: Kunststøtten og Kunstrådet er et særligt aktiv, der fungerer godt for kunstlivet i Aarhus. Det bør derfor fortsætte, og de frie midler til kunstnerne kan med fordel forhøjes. Man må dog være opmærksom på, at Kunstrådets faglige integritet og armslængde fremover sikres ved at undgå øremærkede puljer til særlige (politiske) formål, samt at proceduren for udvælgelse af Kunstrådets medlemmer bør gøres mere transparent og gennemskuelig.

DIGITALISERING: Aarhus Kommunes nuværende kulturpolitik peger allerede på digitaliseringen og IT som væsentlige fokuspunkter, men dette fokus har endnu ikke båret frugt. Aarhus Kommune bør derfor overveje at nedsætte en særskilt tænketank til at skitsere en kulturpolitik for Aarhus som digital by. Her bør billedkunsten indtænkes som en væsentlig medspiller.

BILLEDKUNSTNERISK VISION FOR

AARHUS OM 15 ÅR: TALENTETS BY

Det aarhusianske kunstliv har vokset sig større, og det er attraktivt for de bedste billedkunstnere at slå sig ned her og blive en del af en dynamisk, producerende kunstscene.

Byen plejer sit kunstneriske talent helt fra folkeskolealderen, og et fuldt statsstøttet kunstakademi med faciliteter og ressourcer påkalder sig international opmærksomhed og tiltrækker talent fra hele verden.

Flere værkstedsklynger i ældre bygninger og flere etablerede udstillingssteder sikrer, at kunstnerne fastholdes i et miljø, hvor der sker noget – også for publikum. Billedkunstcenterets ansatte har travlt med at formidle kunst til kuratorer og erhvervsliv fra nær og fjern.

Aarhus har med sin kreative, unge demografi potentiale til at gå langt i Berlins retning og blive et stærkt regionalt samlingspunkt for billedkunst, som kan markere sig i dialog med Hamburg og København. **Aarhus kan blive Talentets By.**

FREMADETTET PROCES

Tænkertanken repræsenterer en stor viden om billedkunstområdet, og denne rapport afspejler mange timers engageret arbejde. Derfor håber vi også, at rapporten med dens analyser og 11 anbefalinger læses i den rette ånd: som en opfordring til at indgå i en reel, konstruktiv og fremadrettet proces i samarbejde med billedkunstmiljøet. En proces, der sigter på at styrke billedkunstmiljøet i Aarhus – til fordel for Aarhus.

Tænkertanken uddyber gerne rapportens indhold, svarer på spørgsmål og tager med på råd.

TÆNKERTANKENS ANBEFALINGER I KORT FORM

Aarhus Kommune bør støtte:

- etablering af BGK-tilbud eller egentlig kunstnerisk ungdomsuddannelse
- at Det Jyske Kunstakademi bliver fuldt statsstøttet og får nye tidssvarende faciliteter
- etablering af kunstnerhus i ældre bygning
- etablering af Den Åbne Udstilling på Godsbanen
- styrkelse af Aarhus Billedkunstcenter og Art Weekend Aarhus
- etablering af kunstneriske stillinger i erhvervsvirksomheder og kommunale projekter

» erfaringer fra en række byer viser at kreative ungdomsuddannelsesmiljøer med en klar kunstnerisk profil stimulerer til iværksætteri blandt de unge, der resulterer i skabelsen af nye små og mellemstore virksomheder. «

Talentets by: Liv i kunsten – liv i Aarhus
Rapport fra Billedkunstnerisk Tænk tank 2015

ISBN (trykt udgave) 978-87-996114-2-3
(elektronisk udgave) 978-87-996114-3-0

Design: Ari Marteinnsson, Haack_Marteinnsson
Udgivet af Kulturforvaltningen Aarhus Kommune

Print: Narayana Press

Oplag: 200